

Д. А. Міщенко,
 д. держ. упр., професор, професор кафедри державних, місцевих
 та корпоративних фінансів, Університет митної справи та фінансів
 ORCID ID: 0000-0003-0278-7209

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.16.68

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

D. Mishchenko,
 Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor Department
 of State, Local and Corporate Finance, University of Customs and Finance

DEVELOPMENT OF THE INSTITUTIONAL MECHANISM OF STATE SUPPORT OF THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

У статті визначено, що за роки незалежності в Україні так і не було вироблено комплексного підходу до трансформаційних процесів у аграрному секторі, зокрема щодо формування належного інституційного механізму розвитку та підтримки сільськогосподарського виробництва. Встановлено, що наразі є необхідним розв'язання питань щодо створення сприятливих інституційних умов для підвищення ефективності функціонування аграрного сектору України. Зазначено, що аграрний сектор України є важливим чинником соціально-економічного розвитку країни, зростання її економічного потенціалу та забезпечення продовольчої безпеки. Однак, для досягнення таких позитивних результатів у сучасних умовах є потреба у здійсненні заходів державної підтримки вітчизняного аграрного виробництва. Відтак удосконалення інституційного забезпечення державного регулювання аграрного виробництва має бути пріоритетним завданням агропромислової політики України. З'ясовано, що видатки на підтримку аграрного сектору в Україні за рахунок коштів державного бюджету не відзначаються системністю навіть за плановими показниками. Стосовно фактичних даних фінансування видатків на здійснення підтримки аграрного сектору України за рахунок коштів державного бюджету, то вони характеризуються певною розбіжністю з плановими показниками. Незважаючи на виділення коштів державного бюджету з метою підтримки розвитку аграрного сектору України обсяг виробництва сільськогосподарської продукції хоча і зростає, але відбувається це повільно і виключно за рахунок продукції рослинництва. Обсяги виробництва продукції тваринництва за попередні 5 років скоротилися. Встановлено, що інституційний механізм державної підтримки аграрного сектору в сучасних умовах може включати такі основні складові: стратегія розвитку вітчизняного аграрного сектору; нормативно-правове забезпечення щодо упорядкування та регламентації відносин у аграрному секторі; перелік напрямів державної підтримки, що мають сприяти досягненню стратегічних завдань.

In the article it was determined that during the years of independence in Ukraine there was no elaborated approach to transformation processes in the agricultural sector, in particular regarding the formation of a proper institutional mechanism for development and support of agricultural production. It has been established that issues regarding the creation of favorable institutional conditions are needed to improve the functioning of the agricultural sector of Ukraine. It is noted that the agrarian sector of Ukraine is an important factor in the socio-economic development of the country, the growth of its economic potential and the provision of food security. However, in order to achieve such positive results in the current context, there is a need to implement state support measures for domestic agricultural production. Therefore, the improvement of the institutional

support for state regulation of agricultural production should be a priority for Ukraine's agro-industrial policy. It has been found that expenditures for support of the agrarian sector in Ukraine at the expense of the state budget are not systematic even according to the planned indicators. Regarding the actual data of financing the expenditures for the support of the agrarian sector of Ukraine at the expense of the state budget, they are characterized by some discrepancy with the planned indicators. Despite the allocation of state budget funds to support the development of the agrarian sector of Ukraine, although agricultural production is growing, it is slow and solely due to crop production. Production volumes of livestock products decreased in the previous 5 years. It is established that the institutional mechanism of state support of the agricultural sector in modern conditions can include the following main components: strategy for the development of the domestic agricultural sector; regulatory support for the regulation and regulation of relations in the agrarian sector; a list of state support areas that should help achieve strategic goals. It is determined that the state budget funds should be directed to support the development of agro-industrial production; development of information infrastructure, increase of soil fertility, implementation of works on control of crop pests and animal diseases, carrying out of scientific researches, development of breeding, various types of subsidies and compensations. However, rapid changes in science and technology and the entrepreneurial environment require a continuous study and improvement of state support for the agricultural sector of the economy.

*Ключові слова: інституційний механізм, аграрний сектор, держава, регулювання, підтримка.
Key words: institutional mechanism, agrarian sector, state, regulation, support.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з найбільш важливих галузей національної економіки є аграрний сектор. Успішний його розвиток, підвищення конкурентоспроможності і, як наслідок, зміцнення продовольчої безпеки держави має супроводжуватися відповідними заходами державної політики у напрямі інституційних перетворень. Сьогодення вимагає здійснення дослідження питання формування дієвого інституційного механізму державної підтримки процесу розвитку аграрного сектору в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемами державного регулювання інституційного середовища в аграрному секторі економіки та пошуком шляхів підвищення його ефективності займалися такі вчені: В. Андрійчук, О. Бородіна, З. Герасимчук, О. Валевський, І. Кириленко, М. Латинін, М. Малік, В. Месель-Веселяк, Б. Пасхавер, П. Саблук та ін. Вони обґрунтували необхідність створення сприятливого інституційного та ринкового середовища в процесі ринкових перетворень, визначили доцільні методи, форми й рівень державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції, напрями фінансово-податкової та інвестиційної політики стосовно галузі тощо. Проте, незважаючи на чималу кількість наукових праць та їх вагомий практичний цінність, дослідження перспектив розвитку аграрного сектору економіки України на сучасному етапі інституційних змін є актуальним, оскільки

дослідження свідчать, що сучасне інституційне середовище аграрного сектору не забезпечує справедливих правил гри між основними суб'єктами економічних відносин, не послаблює протиріч регіонального розвитку, не сприяє формуванню нової моделі суспільних відносин.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — визначити особливості функціонування інституційного механізму державної підтримки аграрного сектору України, запропонувати основні напрями його подальшого розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За роки незалежності так і не було вироблено комплексного підходу до трансформаційних процесів у аграрному секторі, зокрема щодо формування належного інституційного механізму розвитку та підтримки сільськогосподарського виробництва.

Сьогодні є необхідним розв'язання питань щодо створення сприятливих інституційних умов для підвищення ефективності функціонування аграрного сектору України. Серед загальних заходів можна відзначити: надання більшої уваги розвитку інституту відносин власності в сільському господарстві; вдосконалення інститутів рентних та орендних відносин; покращення функціонування інститутів ринку ресурсів для села; сприяння подальшому розвитку інституту підприємництва.

тва тощо. Важливе місце у сприянні розвитку аграрного сектору відіграє державна підтримка, яка має здійснюватися за допомогою відповідного інституційного механізму [4].

Аграрний сектор України є важливим чинником соціально-економічного розвитку країни, зростання її економічного потенціалу та забезпечення продовольчої безпеки. Однак для досягнення таких позитивних результатів у сучасних умовах є потреба у здійсненні заходів державної підтримки вітчизняного аграрного виробництва. Відтак удосконалення інституційного забезпечення державного регулювання аграрного виробництва має бути пріоритетним завданням агропромислової політики України [12].

Серед головних проблем аграрного сектору України особливо можна виділити: постійний дефіцит і недоступність фінансових ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників, особливо тих, що не належать до великих агрохолдингів; відсутність стратегічного бачення пріоритетів розвитку аграрного сектору; сприяння екстенсивному виробництву з переважанням низько затратних культур; не приділення належної уваги ситуації з низьким рівнем якості продукції; безконтрольна концентрація ресурсів у великих інтегрованих формуваннях без врахування проблем села [2]. З поширенням агрохолдингів, орієнтованих на експорт сільськогосподарської продукції, пов'язана ще одна особливість аграрного ринку України — нерівномірність формування і розвитку інститутів і організацій інфраструктури аграрного ринку, фактична відсутність функціональної, доступної для малого та середнього бізнесу збутової інфраструктури аграрного ринку, що призводить до втрати частини доходів. Цілком закономірно, що в умовах диктату трейдерів і відсутності або неефективності державного регулювання ринку розвиваються переважно інфраструктурні елементи, пов'язані з експортом продукції. Але не менш важливим є розвиток інфраструктури, що забезпечує вихід рядового товаровиробника — фермера, сільгосппідприємства, селянського господарства на ринок. Біржі, агроторгові дома і збутові кооперативи поки що не змогли зайняти більш-менш помітного місця на цьому конкурентному ринку. Їхнє місце займають переважно або посередники, або регіональні представництва експортних компаній. Нерівномірний розвиток інфраструктури аграрного ринку зумовлює низьку його ефективність. Втім, процес формування і розвитку формальних і неформальних ринкових інститутів триває, і в рамках цього процесу вдосконалюються механізми державного регулювання аграрного ринку, спрямовані на підвищення його результативності [5].

Крім зазначеного варто нагадати про певні особливості аграрного сектору в порівнянні з іншими галузями економіки, які обумовлюють необхідність його державної підтримки, основними з них є: потреба в збереженні необхідного рівня родючості ґрунтів; специфіка власне аграрного виробництва (залежність від природно-кліматичних умов; фізіологічних характеристик рослин та тварин, тісний взаємозв'язок на сільських територіях економічних й соціально-демографічних процесів) [12].

Необхідність розвитку інституційного середовища державного регулювання аграрного сектору, зокрема його підтримки зумовлена не тільки загальною специфікою галузі, а й рядом особливостей, які притаманні вітчизняному агропромислому виробництву. Серед них, зокрема такі: зниження купівельної спроможності населення, що обмежує можливості підняття цін на сільськогосподарську продукцію; відставання аграрного виробництва України від розвинутих країн за рівнем науково-технічного прогресу, передових технологій тощо; низький рівень матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, високий ступінь зносу основних засобів; потреба в інвестиціях для підтримки родючості ґрунтів; низький рівень розвитку інфраструктури сільської місцевості, що проявляється у критичному стані доріг, відсутності систем водопостачання та водовідведення, низькому рівні забезпечення об'єктами соціальної інфраструктури; поступове скорочення обсягів виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції, передусім у секторі тваринництва [2; 5].

Важливим фактором необхідності державної підтримки аграрного сектору дослідники, вважають також обмеження зростання продуктивності праці фізичними можливостями землі; довгим процесом впровадження результатів науково-технічного прогресу в сільському господарстві [3].

В умовах ринкових відносин, переважання ринкових принципів господарювання в аграрному секторі можна говорити про підвищення комерційного ризику, про невизначеність ситуації збуту сільськогосподарської продукції. Очевидною є необхідність науково обгрунтованої політики держави щодо підтримки розвитку вітчизняного аграрного сектору, не порушуючи міжнародних зобов'язань взятих на себе нашою державою при вступі до СОТ.

Інституційні перетворення сільського господарства сприяють приведенню діючих інститутів у відповідність з поставленими завданнями щодо підвищення його економічної ефективності і поліпшенню соціальної та трудової ситуації на селі [5].

Механізм державної підтримки розвитку аграрного виробництва в Україні представлений сукупністю організаційно-функціональних інститутів. Щодо аграрного виробництва використовуються такі основні інструменти державної підтримки: заходи щодо пільгового та пріоритетного кредитування інвестиційних проектів; пільгове страхування врожаїв певних сільськогосподарських культур; розподіл коштів бюджету за різними напрямками. Держава здійснює субсидування відсоткових ставок за кредитами для суб'єктів аграрного виробництва, формування регіональних і державних продовольчих фондів, лізинг тощо [2].

Державна підтримка аграрного сектору здійснюється з метою забезпечення виробництва основних видів продукції належної якості, забезпечення такої прибутковості сільськогосподарських товаровиробників, що дозволяє їм забезпечувати розширене відтворення, зростання продуктивності праці, забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, досягнення фінансової ста-

Таблиця 1. Обсяг підтримки аграрного сектору України за рахунок коштів державного бюджету у 2014—2018 рр. (план), млн грн

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2014 р., %
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	5,0	5,0	5,0	60,0	5,0	100
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	100,0	-	-	299,3	400,0	400
Державна підтримка галузі тваринництва	888,1	250,0	30,0	170,0	2401,0	270,3
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	-	300,0	285,0	300,0	266,0	-
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	-	-	-	4 550,0	955,0	-
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	-	-	-	-	210,0	-

Джерело: [8; 9].

більності галузі, продовольчої безпеки держави і підвищення соціальних стандартів життя в сільській місцевості, подолання бідності та безробіття [2].

Державна підтримка аграрного сектору є важливою складовою системи його регулювання. До заходів такої підтримки можуть входити серед іншого витрати на здійснення наукових досліджень у галузі сільського господарства; на підготовку кадрів; охорону навколишнього середовища; формування механізму надання сільськогосподарським підприємствам і фермерам фінансової допомоги [3].

Згідно з думкою Васильєвої Л.М. до принципів державної підтримки аграрного сектору належать такі: стійкість — зобов'язання держави забезпечувати стійкість механізмів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників; рівнодоступність — сільськогосподарські товаровиробники усіх форм власності мають рівні права на отримання державної підтримки з бюджету; обмеження розмірів державної підтримки; адресність — бюджетні кошти надаються безпосередньо сільськогосподарському товаровиробнику; гарантованість — зобов'язання держави з надання коштів за напрямками, затвердженими в державних програмах, повинні неухильно дотримуватися та інше [1].

За даними таблиці 1 видатки на підтримку аграрного сектору в Україні за рахунок коштів державного бюджету не відзначаються системністю навіть за плановими показниками. Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі у 2014—2016 та 2018 роках мала становити по 5 млн грн, а у 2017 році повинна була зрости до 60 млн грн. Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними протягом досліджуваного періоду повинна була коливатися в межах 100—400 млн грн, а у 2015—2016 роках навіть не планувалася. Державна підтримка галузі тваринництва згідно звітів Державної казначейської служби України повинна була досягти у 2018 році 2401,0 млн грн, при тому, що у 2016 році вона планувалася у обсязі лише 30 млн грн. Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів у 2014 році не планувалася взагалі, хоча у 2015—2018 роках на це планувалося виділити від 266 до 300 млн грн. Кошти на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників у 2017 році повинні були скласти 4 550 млн грн, а у наступному — скоротитися на 3595 млн грн. Видатки з державного бюджету на фінансову підтримку розвитку фермерських гос-

Таблиця 2. Обсяг підтримки аграрного сектору України за рахунок коштів державного бюджету у 2014—2018 рр. (факт), млн грн

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2014 р., %
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	-	-	-	56,9	2,8	-
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	43,9	-	-	298,5	394,3	898,1
Державна підтримка галузі тваринництва	371,2	40,5	29,9	165,8	2389,8	643,8
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	-	290,6	279,8	294,8	265,9	-
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	-	-	-	4 134,05	912,8	-
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	-	-	-	-	203,2	-

Джерело: [8; 9].

Таблиця 3. Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у 2014–2018 рр., млрд грн

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2014 р., %
Продукція сільського господарства	251,4	239,4	254,6	249,1	268,2	106,7
Продукція рослинництва	177,7	168,4	185,05	179,4	198,5	111,7
Продукція тваринництва	73,7	71,02	69,5	69,6	69,7	94,6

Джерело: [9; 10].

подарств протягом п'яти останніх років планувалося профінансувати лише у 2018 році.

Стосовно фактичних даних фінансування видатків на здійснення підтримки аграрного сектору України за рахунок коштів державного бюджету, то вони характеризуються певною розбіжністю з плановими показниками. Кошти на фінансову підтримку заходів в агропромисловому комплексі у 2014–2016 роках, всупереч плановим розрахункам, взагалі не виділялися. У 2017 році фактичний обсяг підтримки був на 3,1 млн грн менший за плановий (у наступному році — на 2,2 млн грн). Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними у 2014 році становила 43,9 млн грн (на 56,1 млн грн менше запланованого), у 2017 та 2018 роках — 298,5 та 394,3 млн грн відповідно, що хоча і є меншим обсягом, ніж це було передбачено у державному бюджеті, є досить близьким до планових показників. Кошти на державну підтримку галузі тваринництва виділялися щороку протягом досліджуваного періоду, але фактичні обсяги фінансування почали наближатися до планових лише протягом трьох останніх років.

Можна констатувати, що спостерігається хронічне недовиконання показників видатків державного бюджету на підтримку вітчизняного аграрного сектору України.

Крім виділення бюджетних коштів на безпосередню підтримку розвитку аграрного сектору, держава фінансує ряд заходів, реалізація яких також має сприяти підвищенню його конкурентоспроможності та ефективності функціонування. До таких заходів належать: дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу — у 2014 році на ці заходи було виділено 104,5 млн грн, а у 2018 році — 185,7 млн грн; підготовка кадрів для агропромислового комплексу вищими навчальними закладами, методичне забезпечення їх діяльності було профінансоване за рахунок коштів державного бюджету у 2014 році на суму 1930,72 млн грн. Видатки на підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації робітничих кадрів, підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу у 2014 році склали 20,5 млн грн. У 2018 році на підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу було виділено 21,7 млн грн.

Цікавим є той факт, що незважаючи на виділення коштів державного бюджету з метою підтримки розвитку аграрного сектору України обсяг виробництва сільськогосподарської продукції хоча і зростає, але відбувається це повільно і виключно за рахунок продукції рослинництва. Як можна побачити з даних таблиці 3 обсяги виробництва продукції тваринництва за попередні 5 років скоротилися.

Причинами такої ситуації не в останню чергу є те, що підтримка розвитку аграрного сектору за рахунок коштів державного бюджету здійснюється не системно, без врахування реальних потреб товаровиробників, кошти часто розподіляються на сумнівних підставах, які є результатом кулуарних домовленостей під час підготовки та прийняття державного бюджету, також присутня проблема хронічного недофінансування запланованих розмірів видатків.

Зважаючи на перелічені проблеми, очевидно є потреба у здійсненні подальшого розвитку інституційного механізму державної підтримки аграрного сектору України.

Сучасні економічні системи розвинених країн органічно поєднують ринковий механізм саморегулювання з державним втручанням при неефективному функціонуванні ринку. При цьому, через ускладнення соціально-економічних процесів, відбувається розширення функцій держави. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва передбачає управлінський вплив на процеси відтворення в галузі, з метою забезпечення реалізації цілей державної аграрної політики [6].

Кошти державного бюджету мають спрямовуватися на підтримку розвитку агропромислового виробництва; розвиток інформаційної інфраструктури, підвищення родючості ґрунтів, на здійснення робіт з боротьби із шкідниками сільськогосподарських культур і хворобами тварин, на проведення наукових досліджень, розвиток селекції, на різні види дотацій і компенсацій [11].

Водночас швидкі зміни в науці й техніці, підприємницькому середовищі потребують повсякчасного вивчення і вдосконалення державної підтримки аграрного сектору економіки. Формування і впровадження механізмів такої підтримки повинні забезпечувати розвиток селянських господарств, фінансування виробничої і соціальної інфраструктури, пільгового кредитування і страхування сільськогосподарської діяльності, впорядкування системи оподаткування. Важливо досягти оптимальної взаємодії використання ринкових відносин і раціонального втручання держави у сферу сільського господарства.

ВИСНОВКИ

Інституційний механізм державної підтримки аграрного сектору в сучасних умовах має включати такі основні складові: стратегія розвитку вітчизняного аграрного сектору; нормативно-правове забезпечення щодо упорядкування та регламентації відносин у аграрному секторі, передусім стосовно його державної підтримки, усунення протиріч між законодавчими актами у аграрній сфері; перелік напрямів державної підтримки, що мають бути спрямовані на досягнення таких основних завдань: забезпечення зацікавленості банківського сектору у співпраці з сільськогосподарськими товаровиробниками та підвищення забезпечення доступності кредитних ресурсів; стимулювання використання інноваційної сільськогосподарської техніки та технологій; сприяння товаровиробникам, які забезпечують більш високий рівень переробки сільськогосподарської продукції в Україні. Важливим аспектом є чітке розмежування повноважень щодо фінансової підтримки між бюджетами всіх рівнів. Надання бюджетних коштів повинно відбуватися суворо на цільових засадах.

Кінцева мета заснованих на системному підході дій щодо розвитку інституційного механізму державної підтримки аграрного сектору полягає в максимізації ефективності його функціонування, а відтак у підвищенні конкурентоспроможності аграрного виробництва та поліпшенні умов життя на селі. Державна підтримка у сучасних умовах є необхідною складовою успішного вирішення цих завдань.

Література:

1. Васильєва Л.М. Державна підтримка як складова системи державного регулювання аграрного сектора економіки // Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 17. С. 85—88.
2. Галицький О.М., Лівінський А.І., Дяченко О.П. Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 93—98.
3. Залізничук В.П. Державна підтримка аграрного сектору економіки країни як основа забезпечення продовольчої безпеки // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 123—127.
4. Заскалкіна О.М. Державне регулювання інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України // Теорія та практика державного управління. 2016. № 1 (52). С. 1—7.
5. Копитко В.І., Копитко О.В. Інституційні перетворення як важливий чинник в аграрному секторі АПК регіону // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія "Економічні науки". № 1. 2018. С. 114—122.
6. Малік М.Й., Шпикуняк О.Г. Інституціоналізація аграрного підприємництва: трансформація та ефективність // Економіка АПК. 2010. № 7. С. 132—139.
7. Осташко Т.О. Структурно-інституціональний аналіз аграрного ринку України URL: http://eip.org.ua/docs/EP_04_3_115_uk.pdf (дата звернення: 10.08.2019).
8. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України URL: <http://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення: 04.08.2019).

9. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.08.2019).

10. Офіційний веб-портал ННЦ "Інститут аграрної економіки" URL: <http://www.iae.org.ua/> (дата звернення: 03.08.2019).

11. Щуревиц Л.М. Механізми державної аграрної політики України // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1242> (дата звернення: 08.08.2019).

12. Черевко Г.В. Державне регулювання економіки АПК. К.: Знання, 2006. 339 с.

References:

1. Vasilyeva, L.M. (2011), "State support as a component of state regulation of agricultural sector of economy", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 17, pp. 85—88.
 2. Galitsky, O.M. Livinskiy, A.I. and Dyachenko, O.P. (2019), "Organizational and economic mechanism of state regulation of agricultural production in Ukraine", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 3, pp. 93—98.
 3. Zaliznyuk, V.P. (2019), "State support for the agricultural sector of the country's economy as a basis for food security", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 3, pp. 123—127.
 4. Zaskalkina, O.M. (2016), "State regulation of institutional transformations in the agrarian sector of Ukrainian economy", *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*, vol. 1 (52), pp. 1—7.
 5. Kopytko, V.I. and Kopytko, O.V. (2018), "Institutional transformations as an important factor in the agrarian sector of the agro-industrial complex of the region", *Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol.1, pp. 114—122.
 6. Malik, M.I. and Shpikulyak, O.G. (2010), "Institutionalization of Agrarian Entrepreneurship: Transformation and Efficiency", *Ekonomika APK*. vol. 7, pp. 132—139.
 7. Ostashko, T.O. (2004), "Structural-institutional analysis of the agrarian market of Ukraine", *Ekonomika i prohozuvannya*, [Online], vol. 3, pp. 115-126, available at: http://eip.org.ua/docs/EP_04_3_115_en.pdf (Accessed 10 Aug 2019).
 8. The official site of State Treasury Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.treasury.gov.ua/> (Accessed 4 Aug 2019).
 9. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 5 Aug 2019).
 10. The official site of NPC "Institute for Agrarian Economics" (2019), available at: <http://www.iae.org.ua/> (Accessed 3 Aug 2019).
 11. Shurevich, L.M. (2018), "Mechanisms of State Agrarian Policy of Ukraine", *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*. [Online], vol. 5. available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1242> (Accessed 8. Aug 2019).
 12. Cherevko, G.V. (2006), *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky APK [State regulation of agribusiness]*, Znannya, Kyiv, Ukraine.
- Стаття надійшла до редакції 19.08.2019 р.*